

Jakab hegyi Pálos Kolostor Romok Fejlesztési Konceptiója

Szilágyi Szilvia Eszter, Strecker Ádám

Pécsi Tudományegyetem - Műszaki és Informatikai Kar

Építészmérnök - osztatlan , szerkezettervező specializáció - 5. évfolyam

Témavezető: Dr. Kovács-Andor Krisztián - DLA habil. - egyetemi docens

TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS A JELEN, KIINDULÁSI ÁLLAPOTIG

A Jakabhegy pálos kolostorának romjai Péctől nyugatra, a Mecsekhegységben találhatók, 592 méter magas Jakab-hegy fennsíkján. A kolostor mindig Baranya megyéhez és a pécsi egyházmegyéhez tartozott, és a legkönnyebben Kővágószőlős községből közelíthető meg, ahonnan kb. 2,5 km-es meredek ösvény vezet a romokhoz.

A mecseki pálos kolostor története érdekes módon egy francia pappal kezdődött. II. András magyar király második felesége, Courtenay Jolán nagyszámú kíséretének tagjaként érkezett hazánkba a művelt udvari káplán, Bertalan. A király hamarosan nyugat-európai diplomáciai utakra küldte Bertalant, ekkor járt Santiago de Compostelában is, ahol nagy hatással volt rá Szent Jakab kultusza. Amikor a király 1218-ban kinevezte pécsi püspökké. A Patacs nevű hegyen álló, ekkor már elhagyatott falu román stílusú temploma köré összegyűjtött szerzetesekből és remetékből kialakult közösséget Szent Jakab oltalma alá ajánlotta - innen ered a hegy neve is. A remeték 1234-ben már földet vásároltak, és a tatárjárás elől az erdőbe menekültek, de később visszatértek. Az 1250-es években pécsi püspök birtokokat adományozott nekik. A török időszakban a sekrestye és a torony majdnem teljesen elpusztult, és a templom nyugati bővítésének falai is nagyrészt ledőltek.

A hódoltság után a pálosok nem tudták visszaszerezni területeiket, és Pécssett telepedtek le. A Jakabhegy területe 1736-ban a pécsi székeskáptalan birtokába került. A barokk újjáépítés során a templom nyugati részét a meglévő falak csonkjainak felhasználásával újították fel. A kolostor főépületét kökerítéssel vették körül, amely mentén három kisebb házat emeltek: kettőt nyugaton és egyet délkeleten. A kerítés nyugati oldalához egy kétfelé osztott kertet csatoltak, amelynek déli részében egy újabb kis kőház áll. Kelet felől terasz és egy hatalmas külső kert készült, amelynek sarkain és oldalain középkori tornyok emelkedtek.

II. József 1786-os rendelete következtében, amely feloszlatta a szerzetesrendeket, a Jakab-hegyi kolostort is elhagyták a remeték, berendezését pedig elárverezték. Az épületekbe rablók költöztek, és 1819-re használhatatlanná váltak.

Egy 19. századi rajzból tudjuk, hogy ezek a tornyok emeletesek voltak, és a körítőfalak felső részét kulcslyuk alakú lőrésekkel törték át. 1926–27-ben Gosztonyi Gyula felmérte a romokat. Ekkor már az emeleti ablakok boltövei, a boltozatok, az emeleti válaszfalak és a kerengő falai is beomlottak, de a templom és a kolostor külső falai még mindig majdnem párkánymagasságig álltak. Gosztonyi helyreállítási terveket is készített, amelyek szerint a lefedett kolostorban turistaszállót alakított volna ki. Ez a terv végül nem valósult meg, és nem sokkal később – valószínűleg a közeli erdészház építése miatt – a kolostor falait nagyrészt lerombolták, csupán a földszint alsó része maradt meg a törmelék alatt.

1947-ben a pécsi pálosok újra tervezték, hogy visszaköltöznek a hegyre. A környékbeli falvak lakóinak segítségével a kolostorrom melletti erdészházat kápolnává alakították, de 1950-ben a szerzetesrendek újabb feloszlata megakadályozta a rendház újjászületését.

A középkori és barokk kolostor régészeti feltárásai 1976-ban kezdődtek, majd 2006-2007-ben újabb feltárásokra és helyreállításokra került.

JELEN HELYZET ÉS A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A helyszín főként turista csoportok számára célpont, a járművel való problémás megközelíthetőség miatt, szinte kizárólag így juthatunk el azokhoz. A romoktól nem messze egy szépen felújított vadászház található, mely keskeny tornya korábban kilátóként funkcionált, mostanra veszélyessége és állapota miatt lezárt állapotban van.

A pihenőt új blokkal bővítjük a régi tervezett alapján, de modern kor szellemében. A blokkban vizes helységet és tárolót helyezünk el aminek a vízellátást a közeli "Cigány-kút" biztosítja melyet újra működébe állítunk. Továbbá napelem biztosítja az áramellátását.

A Jakab hegyi Pálos kolostorrom jelenleg jó és stabil állapotban van, köszönhetően közelmúltban elvégzett karbantartási és renoválási munkáknak.

A romok között korten acél blokkokat helyeznénk el, melyek interaktív kiállítás, valamint időjárástól védett helyiségként is funkcionálnak. Az egykori szobákban privátabb tereket alakítanánk ki, melyekben jelölve van korten acél elemekkel a szerzetesek egykori fekhelye, valamint nagyobb korten acél asztalokkal az étkező helységük is. Ezek a terek helyi kavicsal vannak burkolva.

A különböző történelmi korok különböző alaprajzú kialakítottsággal rendelkeztek, így az építmény jelenleg megmaradt falai előtt létezett kisebb kápolna helyét egy íves lépcsővel jelölnénk, mélyen keresztül a kilátóba érnénk. A kápolna terében kőből készült padok találhatók. A kilátó imádkozó kéz tömegének velejárója, hogy a kilátás két irányra korlátozódik, így lőrés szerű ablakok kapnak helyet azok korten acél odalán .

Az egykori torony és kápolna (pontosan meghatározatlan) helyén egy kilátót helyeznénk el, mely szimbolizálja a magas tömeget, valamint kilátást nyújt a Mecsek északi erdőire. Emellett az egykori kápolna felett korten acél installációt helyeznénk el, mely templomtömeget szimbolizál. Ennek folytatása a kilátó, mely szintén egy imádkozó kezét formázza.

A megfelelő belső nappali fény elérése érdekében a nyugati és keleti oldalán a kilátónak korten acél színű fém rácsot helyeznénk el. A kilátó épület egyben múzeum épületként is hasznosítható lenne, benne elhelyezve informális táblákkal. Innen körbetekintve megérthetővé válik az egykori kolostor működése, lakóinak életvitele, elkötelezettsége.

TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS FORRÁSLISTÁJA:

A pálos rend építészeti emlékei. „Jakabhegyi kolostor, Pécs ★ A pálos rend építészeti emlékei”.-Elérés 2024. november 6. -<https://www.palosepiteszet.hu/del-dunantul-palos-kolostorai/pecs-jakabhegy/>.

ankhistory. „HON-ÉS NÉPISMERET”, - 2013. február 6. <https://ankhistory.wordpress.com/about/>.

„Jakab-hegyi pálos kolostor: »Menjetek föl a hegyre, hozzatok fát és építsétek újjá a templomot!«” -Elérés 2024. november 6. -<https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4462-jakab-hegyi-palos-kolostor-menjetek-fol-a-hegyre-hozzatok-fat-es-epitsetek-ujja-a-templomot>.

„Jakab-hegyi pálos kolostorrom”. - Elérés 2024. november 6. - <https://www.termeszettjaro.hu/hu/poi/rom/jakab-hegyi-palos-kolostorrom/64271452/>.

Kinga, Lőrinc. „Magyar Kaland: Kővágószőlős - Pálos kolostor”. Magyar Kaland (blog), 2014. 05. - Elérés 2024. november 6. - <https://magyarkaland.blogspot.com/2014/10/kovagoszolos-palos-kolostor.html>.

Kirándulás a történelembe. „Jakab-hegyi pálos kolostorrom”. - Elérés 2024. november 6. - https://studhist.blog.hu/2020/01/07/jakab-hegyi_palos_kolostorrom.

„Pálos kolostor (Jakab-hegy)”. In Wikipédia, 2024. március 11. - Elérés 2024. november 6. - [https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=P%C3%A1los_kolostor_\(Jakab-hegy\)&oldid=26961244](https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=P%C3%A1los_kolostor_(Jakab-hegy)&oldid=26961244).

Zsolt Veres. „A pálos kolostor és a Nyugat-Mecsek kövei”. A kövek mesélnek (blog), 2021.
Május 9. - Elérés 2024. november 6. - <https://akovekmeselnek.hu/a-palos-kolostor-es-a-nyugat-mecsek-kovei/>.